

De twee gebroeders

Nieuwerkerk aan den IJssel

Voorlopig Ontwerp

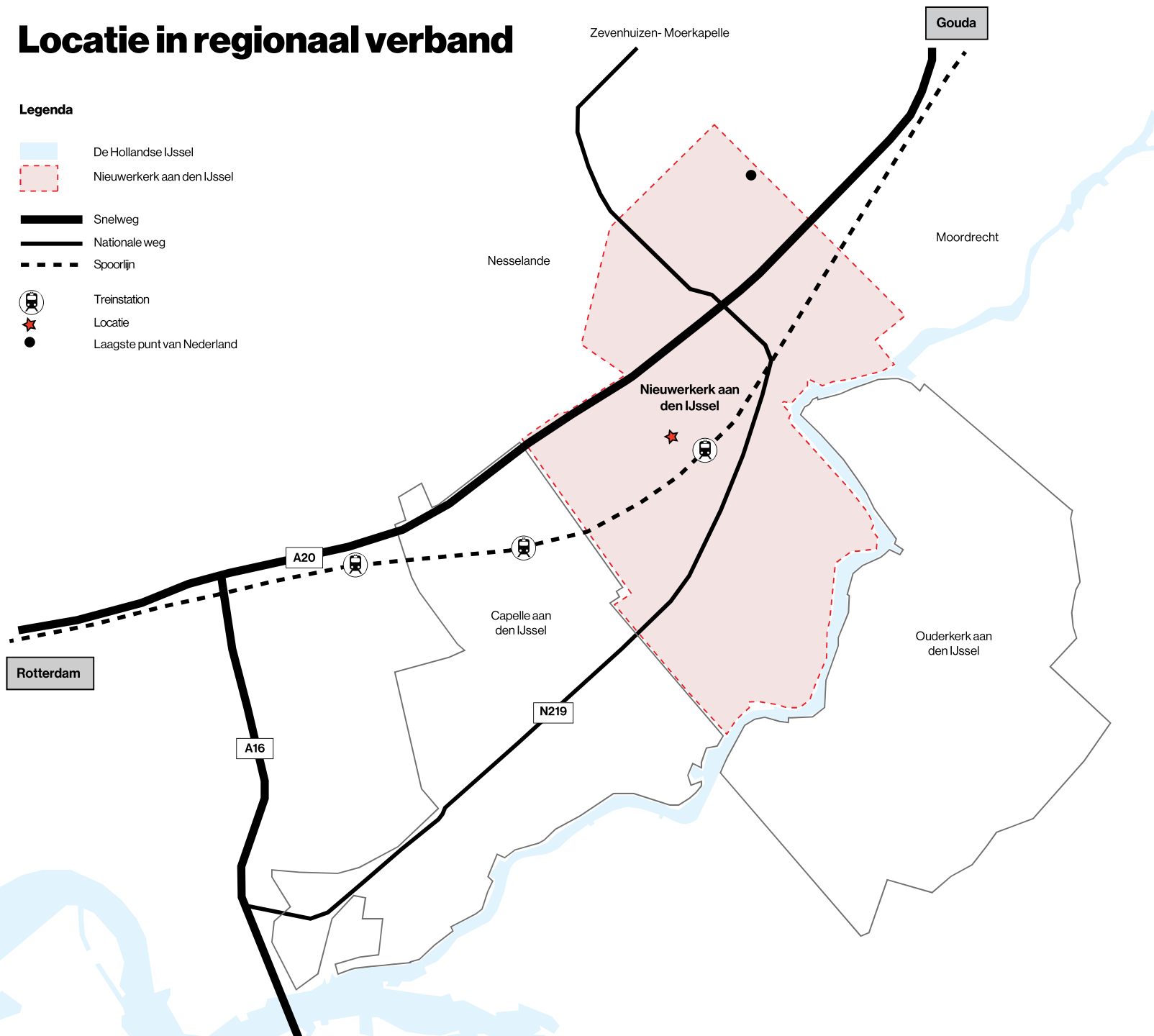
VANWILSUMVANLOON
architectuur & stedenbouw

i.o.v. Stebru
1-3-2019

Locatie in regionaal verband

Legenda

- De Hollandse IJssel
- Nieuwerkerk aan den IJssel
- Snelweg
- Nationale weg
- Spoorlijn
- Treinstation
- Locatie
- Laagste punt van Nederland

Landschappelijke context

Nieuwerkerk aan den IJssel is een plaats in de gemeente Zuidplas op de westelijke oever van de Hollandsche IJssel, ongeveer tien kilometer ten noordoosten van Rotterdam. Tot 1 januari 2010 was het een zelfstandige gemeente in de provincie Zuid-Holland en telde toen 21.648 inwoners.

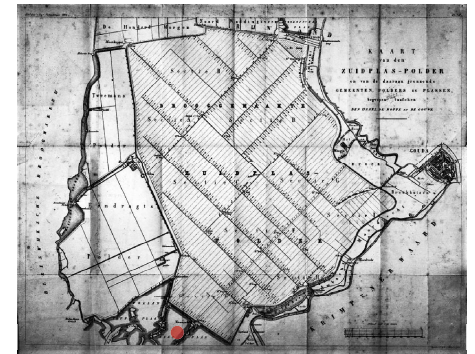
In dit gebied ligt het laagste punt van Nederland, 6,76 meter onder NAP nabij de eendenkooi bij de Derde Tochtweg.

De plaats Nieuwerkerk aan den IJssel ligt hoofdzakelijk in de Zuidplaspolder en Prins Alexanderpolder, en wordt door enkele gemalen drooggehouden.

Ligging

Nieuwerkerk aan den IJssel is praktisch aaneengesloten met Capelle aan den IJssel op een 'groene strook' met weilanden na. Tegenwoordig ligt de Rotterdamse Vinex-wijk Nesseland tegen de plaats aan, slechts gescheiden door de A20.

De regering diende eind 2008 een wetsvoorstel in om de gemeenten Nieuwerkerk aan den IJssel, Moordrecht en Zevenhuizen-Moerkapelle samen te voegen tot een nieuwe gemeente: Zuidplas. Deze fusie was op 1 januari 2010 een feit.

Zuidplaspolder

Prins Alexanderpolder

Nieuwerkerk aan den IJssel

Nieuwerkerk aan den IJssel ontstond rond het jaar 1250. De verbindingsweg tussen Kralingen en de buurtschap Kortenoord aan de IJssel heet de 's-Gravenweg (naar deze weg is vermoedelijk het gezegd "Zo oud als de weg naar Kralingen" genoemd), waarlangs de eerste boerderijen en woningen in lintbebouwing kwamen.

Deze weg was van groot belang voor de steden Gouda en Rotterdam. Op kosten van Rotterdam werd de 's-Gravenweg daarom verhard met klinkers en daarmee destijds de langste straatweg van Nederland. De verharding van het traject over de IJsseldijk kwam voor rekening van Gouda. Bij herberg de Roode Leeuw op de grens met Capelle aan den IJssel werd tol geheven voor het onderhoud.

Een echte dorpskern, het tegenwoordige Oude Dorp, ontstond rondom de in de 16e eeuw gebouwde Oude Kerk. De naam van de gemeente ontstond omdat deze kerk nieuwer was dan die in Ouderkerk aan den IJssel.

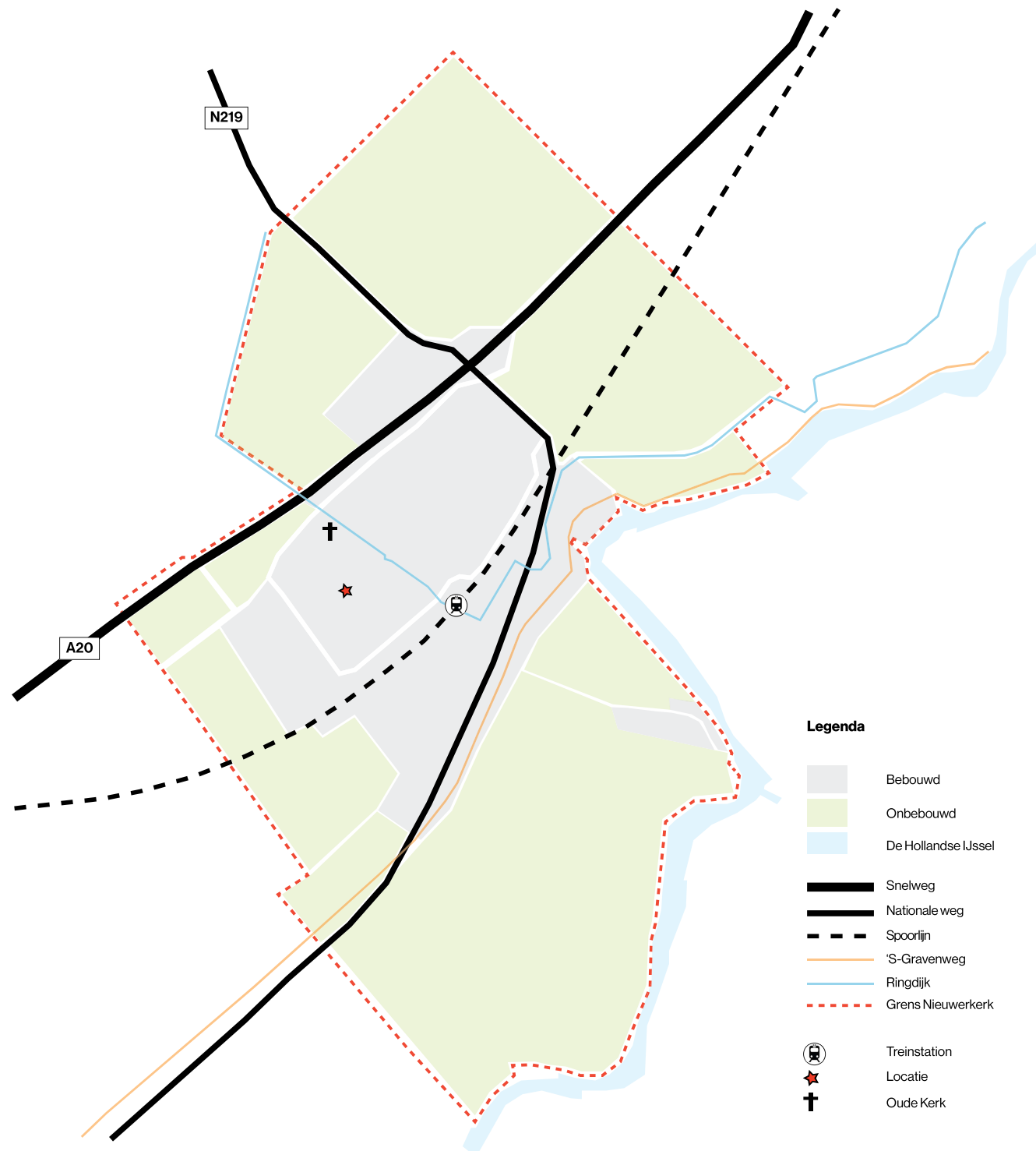
Door turfwinning werd de dorpskern in de 19e eeuw een schiereiland tussen meren en ringvaart. De turf die via de Goudse markt werd verhandeld, werd behalve door particulieren voor koken en stoken, ondermeer gebruikt door de vele bierbrouwerijen die Gouda had en door de vele steenfabrieken langs de rivierloop.

De Zuidplas was in 1839 drooggelegd, de huidige Zuidplaspolder. Rond de boezem tussen Kortenoord en Moordrecht stonden 21 molens om het werk te klaren. Later zijn ze vervangen door stoomgemalen.

De drooglegging van Prins Alexanderpolder volgde rond 1866. Deze werd direct op stoomkracht drooggemalen en was in 1874 klaar.

Door de aanleg van een spoorlijn tussen Rotterdam (Maasboulevard) en Gouda in 1855, parallel aan de 's-Gravenweg, was verdere groei van Nieuwerkerk aan den IJssel onvermijdelijk. Door de komst van busdiensten werd het station overbodig en in 1935 gesloten.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd het huidige traject over de spoordijk naar Rotterdam CS aangelegd, die Nieuwerkerk nu in tweeën deelt. Het oude spoortracé werd provinciale weg.

Structuur Nieuwerkerk

Legenda

- Bebouwd
- Onbebouwd
- Dorrestein
- Locatie

Na de oorlog

De arbeiderswoningen uit de buurtschapjes langs de dijk en de 's-Gravenweg voldeden niet meer aan de woningwet en moesten worden gesaneerd. Nederlanders uit voormalig Indië moesten worden opgevangen. De bedrijven die na de Tweede Wereldoorlog groeiden, trokken mensen aan.

Tussen de ringvaart en de nieuwe spoorbaan werd voor hen in de jaren vijftig een nieuwe wijk met sociale huurwoningen gebouwd: de Oranjebuurt. Met duplexwoningen, rijtjeshuizen en bejaardenwoningen. Rond het Oude Dorp verschenen rijtjes huurwoningen van de woningbouwvereniging.

De verbindingen werden beter, auto's betaalbaar. Voor mensen uit Rotterdam en Den Haag werd Nieuwerkerk aan den IJssel een aantrekkelijk dorp om te wonen. In reactie daarop werd de wijk Dorrestein gebouwd, tussen de Oranjebuurt en het Oude Dorp. Dorrestein kreeg het eerste moderne winkelcentrum van het dorp, koopcentrum Dorrestein (dat inmiddels heeft plaatsgemaakt voor een nieuw gebouw), en andere voorzieningen zoals kerken, middelbare scholen, een muziekschool, een buurtcentrum en voormalig bejaardencentrum Chrysanthemum met aanleunwoningen (in 2010 opende op die plek zorgcomplex Meander). Er kwam een nieuw treinstation bij het spoorviaduct over de Kerklaan.

Na 1980

De groei van het dorp zette door begin jaren tachtig, toen de wijk Zuidplas werd gebouwd. Hier kwam een nieuw centrum halverwege de voormalige kern Oude Dorp en de lintbebouwing van de 's-Gravenweg, vlak bij het nieuwe station. Er werd een nieuw gemeentehuis gebouwd en een overdekt winkelcentrum Reigerhof.

Samen met Capelle aan den IJssel werd een Recreatieschap Hitland opgericht, een natuurgebied met recreatiemogelijkheden voor de bewoners uit beide gemeenten. Er kwamen onder meer een golfterrein, een evenemententerrein en natuurlijke habitats met fiets- en wandelpaden.

Hierna werden de wijken Kleinpolder gebouwd, later Parkzoom en Esse (Hoog en Laag), met de nodige voorzieningen.

bron tekst: wikipedia

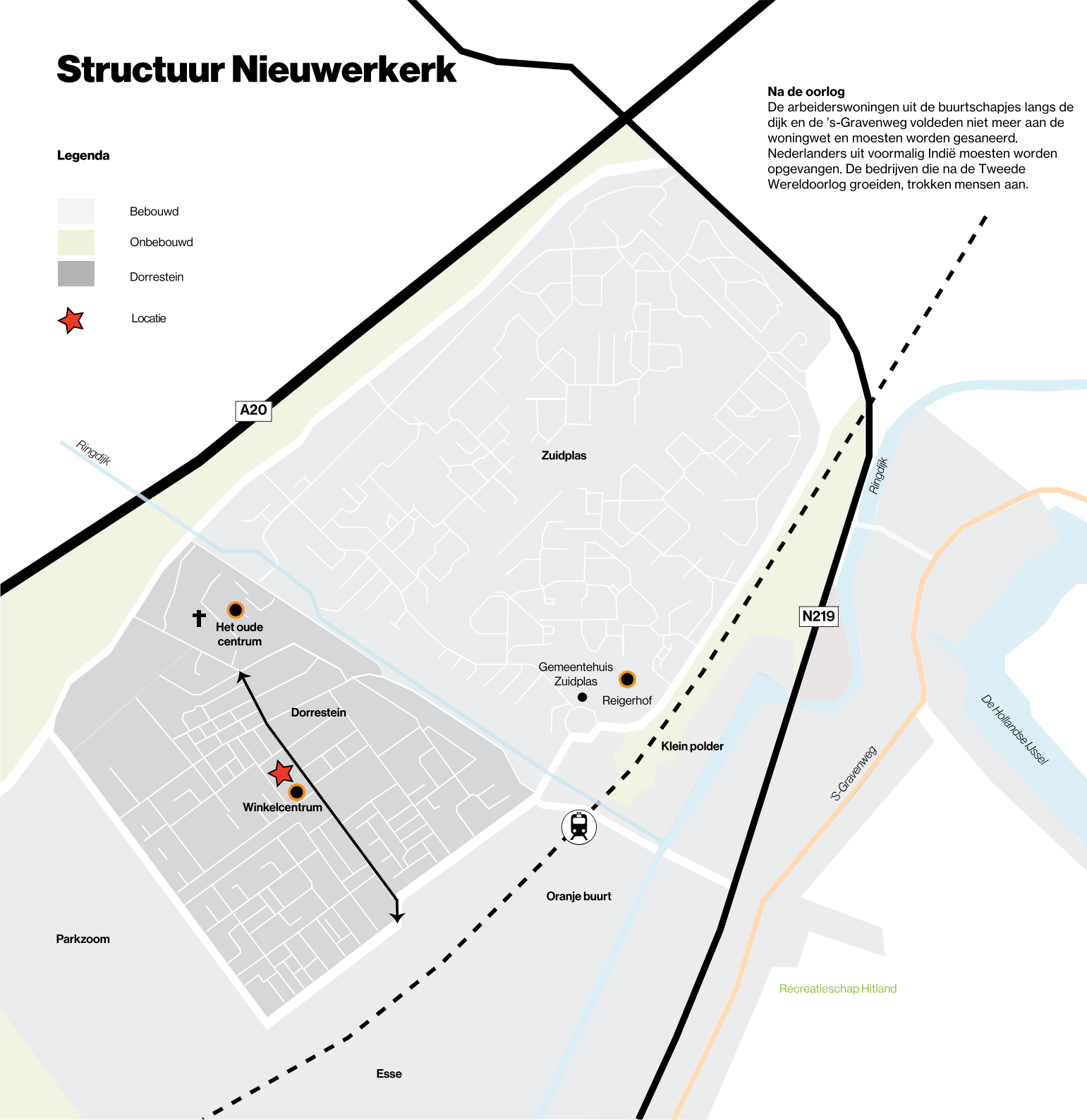
Stedenbouwkundige structuur wederopbouwperiode

In de naoorlogse uitbreidingswijken is men afgestapt van de vooroorlogse 'gesloten bouwblokken', waarin rond een binnenterrein de woningen in een aantal bouwlagen werden gegroepeerd. Nadeel van deze bouwwijze was onder meer dat een groot deel van de woningen (in de hoeken, op de begane grond en aan de verkeerde kant van het bouwblok) te weinig zon kregen. Na de oorlog was de verbetering van de woonomstandigheden een belangrijk doel. Hierbij waren principes als **licht, lucht en ruimte**, hoewel niet nieuw, belangrijk voor de ontwikkeling van de woningen en de uitbreidingswijken.

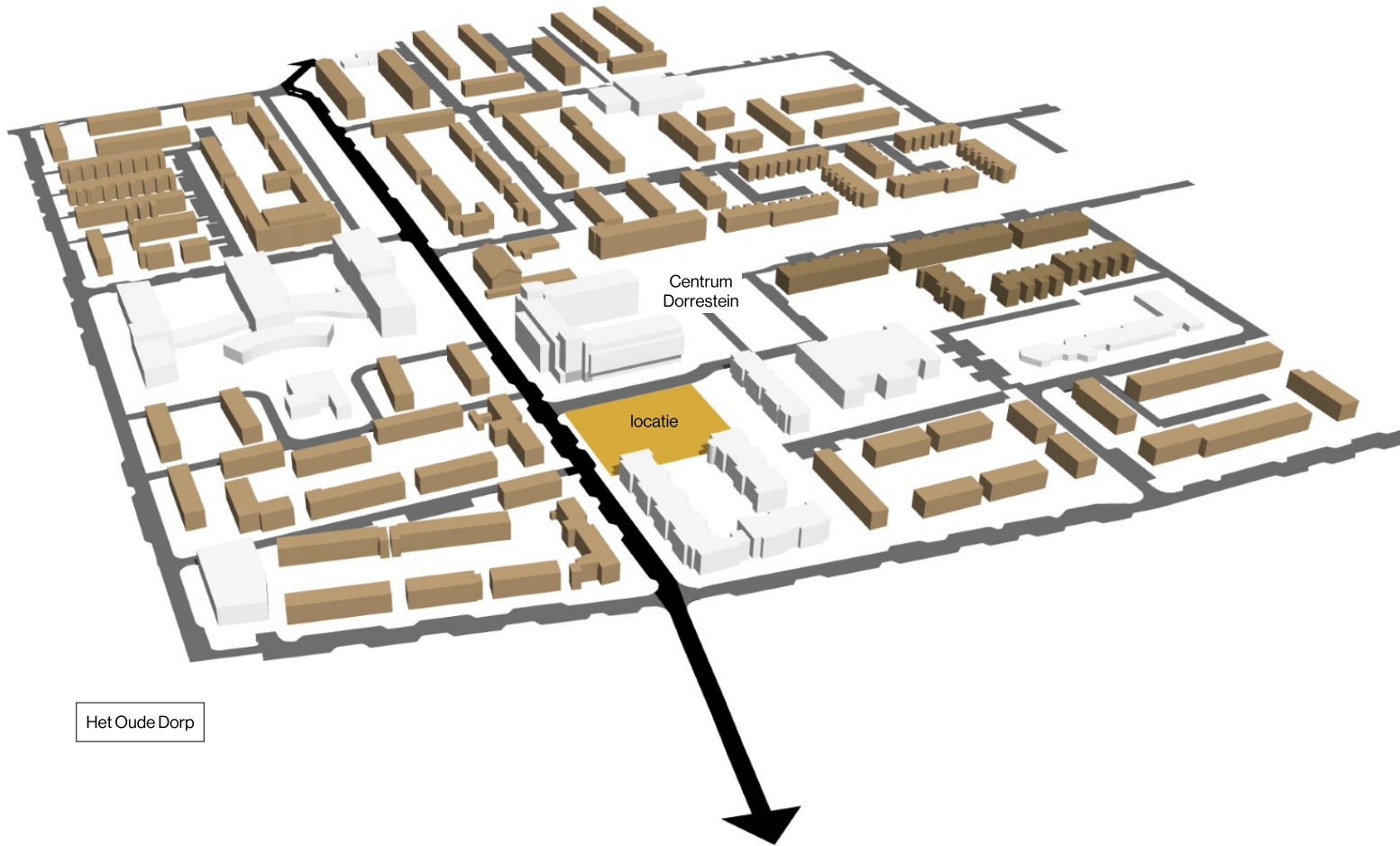
In de naoorlogse wijken is daarom vaak het principe van de open bebouwing toegepast, met erg **veel aandacht voor de openbare ruimte** tussen de bouwblokken. Dit was een geleidelijke ontwikkeling. Al vóór de oorlog was strokenbouw geïntroduceerd. Hierbij werden parallelle, vrijstaande woningrijen zo goed mogelijk ten opzichte van de zon geplaatst met aan de voorzijde (noordzijde) een woonpad als ontsluiting en aan de zuidzijde een tuin.

Er ontstonden vele wijken met rijtjeshuizen waarvan de achtertuinen aan elkaar grensden (rug-aan-rug). Vanaf 1955 ontstonden vele patronen in de groepering van bouwblokken. Een vast patroon werd vaak meerdere keren (naast elkaar, gespiegeld of iets verschoven) herhaald. In dat geval is er sprake van **stempelverkaveling** of stempelbouw. De bouwblokken varieerden daarbij in hoogte en woningtype.

bron tekst: Geschiedenis van Zuid-Holland door Sabine Broekhoven

Wederopbouw architectuur in Dorrestein

Naoorlogse architectuur

De gevels van deze naoorlogse architectuur verraden welke woningen als eerste zijn gebouwd. De afleesbare functionaliteit van de gevel is van meet af aan een typisch naoorlogs kenmerk. Blijvende kenmerken zijn: maximaal licht in woonkamer en hoofdslaapkamer, minimale opening in de badkamer, glas naast de voordeur bij een brede hal of klein baksteenornament ter hoogte van een toiletraam.

De eerste woningen in Dorrestein liggen dicht bij het Oude Dorp, hebben rode dakpannen, gevelopeningen als pongaten in metselwerkvlakken en een ondiepe blokmaat.

Vervolgens begint de modernisering. De pongaten worden vlakken met puivulling tussen stroken metselwerk.

Daarna zien we de eerste weefgevels, waarbij horizontale en verticale lijnen in de gevel elkaar treffen. De blokken worden ook wat dieper en de kappen hoger, kennelijk is er behoefte aan iets grotere woningen. De grijze dakpan past beter bij de moderniteit die de woningen willen uitstralen.

Wanneer het budget het toelaat krijgen de woningen ook meer plastic. Erkers, balkons, luifels en penanten zijn elementen die worden toegevoegd aan het lijnenspel.

Appartementen

Gevels van appartementen evolueren op dezelfde wijze mee.

In de basis hebben zij **portieken en een lage plint** met bergingen waarboven **drie lagen woningen** waarvan de bovenste met flauwe kap. Kopgevels zijn altijd dragend en gesloten. Buitenruimten zijn vaak inpandig of half verdiept.

Daarna zien we ook meer experimentele bouw met duplexappartementen, galerijontsluiting en trappenhuizen in aparte volumes.

pongaten in metselwerk, rode pan, repeterende woning, vlakke gevel

stroken in metselwerk tbv daglicht naar woon en slaapkamer

weefgevels, grijze pan, gespiegelde woning, plastic in gevel

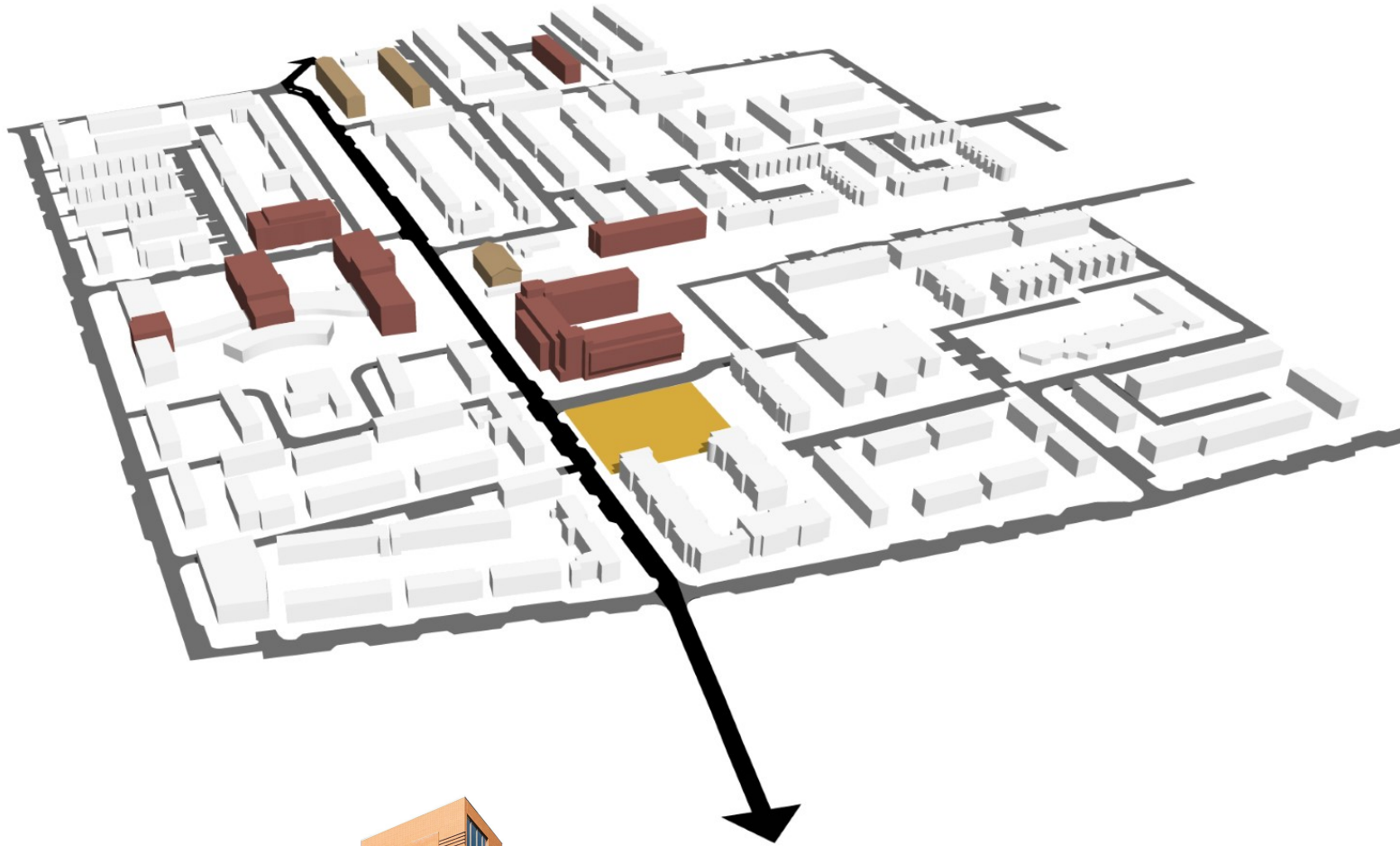

weefgevel, gerdukte plint, portieken, half verdiepte balkons

externe ontsluiting, duplexwoningen, gedrukte plint, weefgevel

Hoogte-accenten langs de Jan Anne Beijerinkstraat

Winkelcentrum Dorrestein

De Jan Anne Beijerinkstraat is een belangrijke ader door de wijk. In 2009 is hier de nieuwbouw voor winkelcentrum Dorrestein met bovengelegen appartementen opgeleverd. Dit gebouw is het hart van de wijk, wat afleesbaar is in de hoogte. Met in totaal 6 lagen is dit gebouw een duidelijk herkenningspunt langs de as en in de wijk.

Zorgcomplex Meander

Iets verder, aan de overkant van de singel, ligt het in 2010 opgeleverde zorgcomplex Meander. Met 5 lagen en sporadisch 6, is dit eveneens een behoorlijk hoog gebouw voor Dorrestein. Terugliggend achter de Singel en verscholen achter het groen vormt zij geen concurrentie met het winkelcentrum.

Wederopbouw appartementen

Richting de Batavierlaan liggen een aantal appartementenblokken uit de wederopbouwperiode. Wanneer deze worden toegepast in combinatie met een kap, zijn ze stevast 4 lagen hoog, waarvan de onderste laag gedrukt is en niet gebruikt voor wonen, en de bovenste laag voorzien is van een flauwe kap.

Het blok aan de J.A. Beijerinkstraat is een schoolvoorbeeld van de wederopbouwarchitectuur waarbij het traditionalisme is losgelaten. We zien hier de verticale stroken in de gevel waar metselwerk wordt afgewisseld met een transparante puivulling en halfverdiepte balkons.

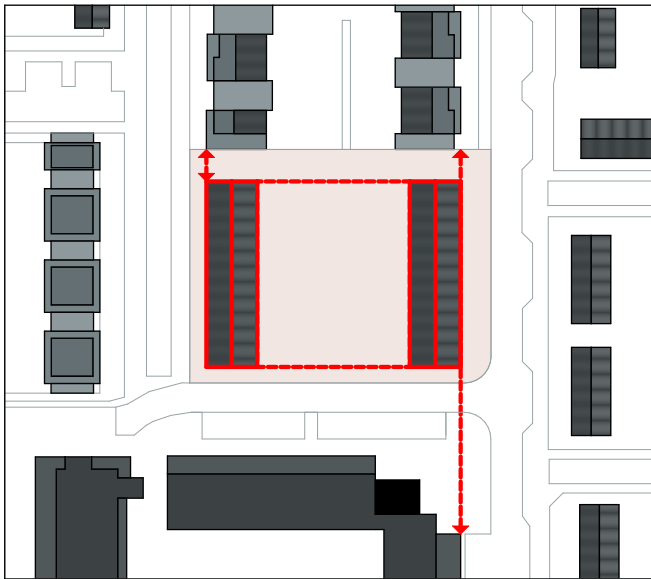
De blokken erachter zijn traditioneler, met gevelopeningen als pongaten in een metselwerkvlak. Beide blokken hebben traditioneel een lage plint waar niet in gewoond wordt, een portiekstructuur, een flauwe kap en grote glasopeningen aan de woonkamer.

Hervormde kerk

De Locatie ligt rechts van het winkelcentrum aan de JA Beijerinkstraat, de hervormde kerk ligt links van het winkelcentrum. Met een hoogte die vergelijkbaar is met 3 lagen plus een kap, maakt zij een klein accent ten opzichte van de eengezinswoningen in de wijk.

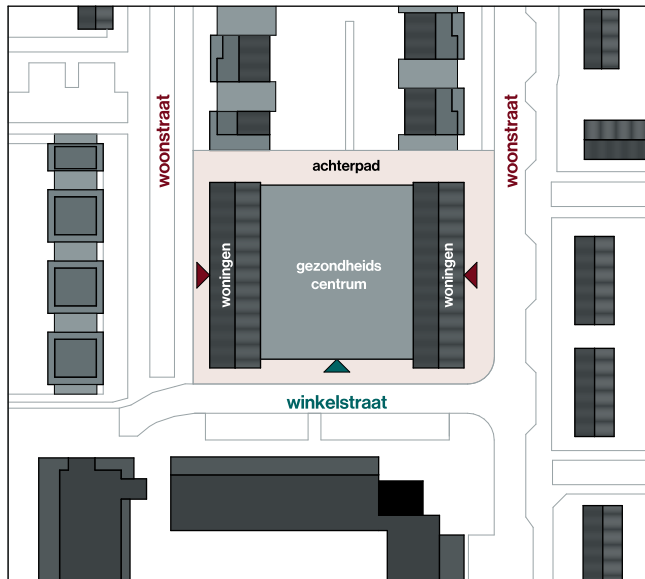

Stedenbouwkundige uitgangspunten

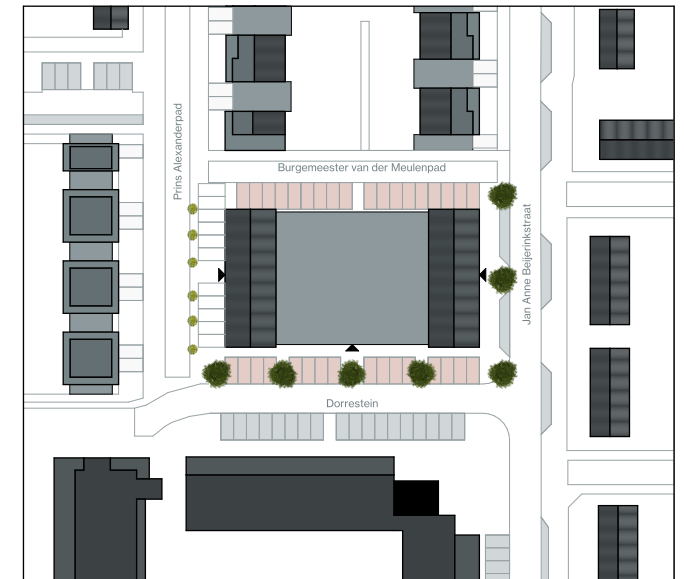
Stempelverkaveling

Stempelverkaveling met rechte bouwblokken en open einde (geen gesloten bouwblok).
Rooilijnen hanteren van de naastgelegen percelen.

Plaatsing entrees

De entrees naar de appartementen situeren aan de twee straten waar woningen tegenover liggen. De entree van het gezondheidscentrum situeren aan de straat waar het winkelcentrum tegenover ligt.

Zorgvuldig ontwerp parkeren en openbare ruimte

De verschillende straten rondom de locatie hebben verschillende identiteiten met bijbehorende parkeeroplossingen. Daar wordt aansluitend op de locatie niet van afgeweken maar op voortgeborduurd.

Impressie vanaf de Jan Anne Beijerinkstraat

Impressie vanaf Dorrestein

Burgemeester van der Meulenpad & Prins Alexanderpad

Impressie van de appartementen

Impressie van het gezondheidscentrum

